

О. Береза

МАТЕРИНСЬКА
ПІСНЯ

ОЛЕНА БЕРЕЗА

МАТЕРИНЬКА ПІСНЯ

ПОЕЗІЇ

СТАНІСЛАВІВ

1932

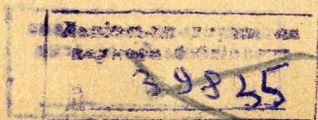
10
ОЛЕНА БЕРЕЗА

МАТЕРИНЬСЬКА ПІСНЯ

ПОЕЗІЇ

СТАНИСЛАВІВ

1932

(2-8u)S-65944

*Найдорожчому Синові Стефанови, що
згинув за рідний нарід в 1919 році,
присвячує*

М А Т И.

НАКЛАДОМ і ДРУКОМ «СОЮЗНОЇ ДРУКАРНІ»
Станиславів, вул. Собіського 24. Тель. 279.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

6448

Всовується наче вуж самота моя до мене — опущеними стежками. То мовчалива, задумана й сумна, то ввічлива, як добра мати, коїть біль мого серця.

Тоді прилітають до мене давно пережиті спомини і вяжуться з теперішнім, наче китиці барвних цвітів.

І говорять мені шепоти таємничої природи. Не числи в зівялім вінку червоних рож, держи свої спомини болю кріпко, щоби підняти зівялі листочки... Не розгадуй вічної тайни, не рани серця свого!

А як весна застукає до твоїх дверей, відчини їй, як за часів щасливих!

— — — О, хто, як не Ти, шепче в природі до мене! Хто, як не Ти, в моїй безмірній тузі, сміється до мене промінням сонця!

Твоя то статъ вирунає на обрію прозорих хмарин. струнка, гнучка — і зникає, як ніжна павутина і ніхто не може запитати, куди ідеши, звідки прийшов, — і ніхто не може Тебе вдержати...

Хай буде благословенна Самітність, бо в ній знаходжу Тебе.

Коли настане темна, бурхлива ніч — і моя душа заплаче за минулим щастям, — коли сон зморить зболілі вії, — прийди в сні — і розкажи — Тиж знаєш, що мені маєш розказати! І хай слова твої залишуться в мене, як ті каплі роси на листках, щоб я вранці, збудившись зі сну, благословила тебе за княжий дар від Тебе, **МІЙ НЕЗАБУТНИЙ СИНУ!**...

Серце в тузі.

МОЇ ВИ ПІСНІ

Мої пісні, струнні музики,
Мого смутку подруги кохані,
Тихий гомін ви мого жалю
І сріблених дзвонів гри незнані!
На руїнах мій одвічний звук
Наче роси золотисті ранні,
Посестри тужливих мук, —
Чую ваші задушевні крики...
Чи манить вас шум життя до краю,
Лет між зорі, між Боги незнані?

Нащо хоре серденько ранили,
Мої думи, ви кохані цвіти?
Мов метелики барвисті...
Чом ви так в отверте віконце
Крильцями завзято б'єте раз-у-раз?
Чи важкі ридання вже втомили вас?
Хтож, як я, буде вас так любити?
Покидаєте мене, мої ви діти,
Мого серця струни золотисті?...
З ким без вас буду я в світі жити?...

БЕЗСОННІ НОЧІ

Безсонні ночі вже прийшли до мене...
Пора вже, думи, други ви рідненькі,
Прийти до мене, сісти на розмову,
Розрадниці сердечнії, ніжненькі!...

Здійміть мене попід небесні зводи
Ген, далеко, мріями крилатими,
Моєї юности всі спомини кохані,
З дивними чарами пребогатими!

О, думи ви мої в безсонних ночах!
Ви квилите, немов крилаті птиці,
Гнетете душу горем невгомонним,
Мої ви невтишими жалібниці!

То розвіваєтесь, мов біла хмарка,
На небосклоні — невидні й прозорі,
То знов зберетесь, мов воронів стада,
Стаєте чорні, чорні і суворі!

Й зникаєте з надіями своїми,
Бурливі скарги підймаєте
Мов води тих скалистих водопадів
Тугою в душу западаєте...

То знову йдете маревами злими,
З кутів я бачу ваші злющі очі,
І простягаєте до мене руки,
О, ви безсонні, безконечні ночі!...

ХТО СЕ ?

Хтось мені з хатини робить домовину
Хтось дав скуку за дружину.

Хтось страхіттям страшить, гонить сні кохані,
Рве всі думи злототкані.

Хтось на мої очі, що сягали в хмари,
Ставить чорні окуляри.

Хтось мені руйнує ту святиню мрійну,
Шле тривогу безнадійну.

Хтось вкрав білу пtiчку, що шлях в небо зняла,
Й кавку дав, щоби кричала !

Хтось дав серед літа лід у мої груди,
Жаль гіркий — сердешні труди.

В думах-хвилюваннях, в глуші я кружляю ;
Хто се ? Де він ?... Не вгадаю !

М А Т И

Мов скиби там сунуть
Розорані хмари,
Сховалося небо
За чорні котари.

Десь котиться клекіт,
Йдуть наступом грози,
Там буря згинає
Над річкою лози.

І ломить, торощить
Ліси і діброви,
Насупила нічка
Грізні свої брови.

Жемчуги блискучі
З поля покидала
І блискавку й тучі
До себе візвала.

І місяць зжахнувся,
Сховався за хмари, —
Високі тополі
Злякалися кари.

І буря лютує,
Несе горді тучі;
Лиш сон селом бродить,
Спокійний дрімучий.

Лиш сон тої бурі
Один не злякався,
На крильцях легеньких
На землю спускався.

— Не грай дужий вітре!
Він просить, шепоче, —
Бо збудиш маленьких
Діток серед ночі...

— Хай сплять собі в гніздах
Втомлені пташата
Хай в мріях спочинуть
Вродливі дівчата...

— Хай заснуть самотні,
Голодні, бездомні,
І хай задрімають
Всі, в трудах невтомні.

Так сон добродійний
Всіх став колисати...
Одна лиш не спала
Зажурена мати!

Не спала, чувала
Над постілю сина,
У неї вмирала
Дитина єдина.

Так сумно в хатині,
Дитя застогнало,
Блідими устами
До неньки шептало.

„Ой, мати єдина,
„Болить мене важко!“
— А що тобі, синку,
А що тобі, пташко?...

О, мати віддалаб
Життя все за сина!
Так болісно стогне
Мала окрушина...

Ті очі, що вчора
До неньки всміхались,
На віки, на віки
Тепер замикались!

— О, Господи, Боже,
А деж твоя сила?
За що воно терпить? —
Так мати молила.

— Мене карай, Боже,
Лихою судьбою,
Розбий її люту
Лише надімною!

— Вонож бо невинне,
Не знає нічого...
За щож воно терпить
Маленьке так много? —

І плаче нещасна,
Безрадна ридає, —
Голівка в дитини
Мов жаром палає...

І кличе так ненька
До Діви Марії:
„Ратуй мені сина“...
Благає в надії.

„Й ти матірю була,
„Любов мою знаєш,
„Ти неньку нещасну
„У горю спасаєш —

„Зділай, хай невинне
„Дитятко не згасне,
„Хай Богу на славу
„Живе воно красне!“

Сльозами дрібними
Цілує ікону...
І сталося чудо:
— Не чути вже стону!

Дитятко втишилось,
Спокійно заснуло,
Крізь сон усміхалось,
Страждання минуло...

— Вже дніло, зоріло,
Минулась тривога, —
А вдячная мати,
Молилась до Бога.

ВІЮТЬ ВІТРИ

Віють вітри, віють буйні,
Плачуть і голосять,
Гонять хмари, стогнуть, свищать,
Когось кличуть, просять.

Наче просять, нарікають —
На гіреньку долю,
Підіймають тихі води,
Виють гнівно в полю.

Віють вітри, люті, буйні,
Не дають заснути,
В душу тугу навівають,
Не дають забути.

В душу смутки навівають,
Незгоєні рани,
Котять хвилі моря - горя
Нічні гурагани.

Спини, Боже, буйні вітри,
Вже на дворі дніє,
Моє серце в лютих муках
Мов на грани тліє.

Мов на грани душа тліє,
Безконечна туга...
Вже зіроньки позгасали —
Нема мого друга!...

С О Н

Раз, як я без тями
В постелі лежала,
В обіймах недуги
На смерть догаряла,

Мені рай приснився
Чудної уяви
В саду запашному
Розцвілися трави.

Там плили блакити
І хмарки барвисті,
Біленькі, рожеві
То золото - срібlistі.

Пречудно лягали
На води, на луги,
Мій зір чарували
Кольорами дуги.

І райське повітря
Ішло передзвінням
І сонце горіло
Презлотим промінням.

Криштальні потоки
Журчали в долині,
Всміхались цвіточки
То білі, то сині.

Зайнялося сонце
Невидимим жаром,
Схопились пташата
Розбуджені жаром.

Понеслася пісня,
Дзвінки переспіви,
Прекрасні пеани
В честь Марії Діви.

Кедриною вкриті
Пишалися гори,
Спокійно під ними
Молилося море.

Гляджу — на престоли
Сидить наш Учитель,
Зі всіми святими
Наш Бог і Спаситель.

Красою ясніє
У злотій короні,
У проміннях правди,
У світлім хитоні.

У синім серпанку
Марія ходила,
Малі янголятка
За ручки водила.

Цілує, голубить,
У цвіти вбирає,
Й на цвітку найкращу
Сама подабає.

Бог, — творець всесвіту
Живе там у славі —
Так ясно все бачу
У своїй уяві.

В величності своїй
Повагою віє,
У зоряній ризі
Мов голуб біліє.

Мене він питає
Про край мій коханий,
Про земні терпіння,
Про прихід так ранній...

— Не знала ти щастя
На красній землі,
Ось, бачиш, ще сонце
Лиш сходить в імлі.

— На землю належиш,
Ще можеш вернути, —
Й можеш тут лишитись,
Про землю забути...

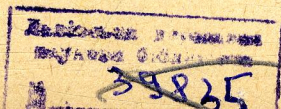
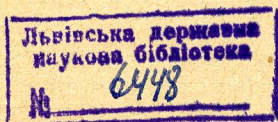
Не знаю, як довго
Була я в тім раю,
Я туги не знала
В чудовім тім краю...

Слова мені Божі
Цей світ пригадали,
І тих, що за мною
Десь тяжко ридали.

Там мати молилась
У мойого ложа,
Благала, щоб ласка
Великая Божа

Мене повернула,
Щоб далі я жила,
Й горяча молитва
Творця упросила!

Живу я і досі
І все споминаю —
Тебе, мій прекрасний,
Утрачений раю!

ЗНЕВІРА

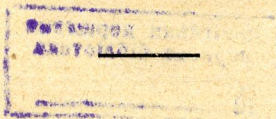
О, невжеж на тій землі
Лиш облуда й боротьба?
О, невжеж то привид все —
Ані мира, ні добра?

Нащож та краса природи —
Як борня і кров у лоні?
І на що життєйські втіхи —
Як смертельний жах при сконі?

Правда — вся природа пишна
То глибока книга книг,
Але хто в ту книгу глянув,
І читав її хоч миг, —

Той терпить від дум крилатих
І не зазнає спокою,
Бється з думами своїми,
Борється самий з собою!

Деж є щастя запорука?
Щось пізнати — то є мука!
А нічого не пізнати — Боже мій —
Ще гірша мука!

ОЙ, ТИ ЗАЗУЛЬКО...

Ой, ти зазулько, ой, ти лісова,
Виведи мене пташечко мала!
З темного ліса, з чорного бору,
На тихий Дунай, на ясну гору!
Високі гори зеленю вкриті,
В далі від людей, в хмари вповиті.
Людське горе там ще не лютує,
Німая тиша вколо царює.
На ясних горах сонічко гріє,
Серце спокоєм тихим радіє.
Німа молитва з душі виходить,
До Бога лине, вдовілля родить.
Забудеш горе, почуєш Бога,
Пропаде туга, мине тривога.

В зеленім гаю столітні дуби,
Шепчуть корони: що з ними буде?..
Біла береза зітхає важко,
Питає сумно: Що шепчеш, пташко?..
Осика тужні мольби шепоче,
Калина стрійна зманює очі.
А клен байдужий, туги не знає
Сосна з висока в світ поглядає.
Легенький вітер листям шепоче:
Боже наш, Отче! Боже наш, Отче!
По гиллю скаче весела пташина,
Грається в травці дрібна комашина.
Там соловейко любо співає

А його щєбіт гаєм лунає.
Люба зазулька літа вороже :
Куку! Ще довго жить меш, небоже !
І муравлі там пильно працюють,
Зносять поживу, хатки будують.
Згода громадська і праця спільна,
Велика сила, від злоби вільна.

В тихім Дунаю пливе водиця,
Мов облак синій, чудово шклитьсѧ.

Дивлюсь на тебе, могутня Сило,
Яка спокійна, яка ти мила !
Яка ти горда, яка байдужа,
На людське горе, холодна дуже !
Віками пливеш, кінця не знаєш,
Що бракне сили, страху не маєш.
Місячні ночі тебе вкривають,
В твою безодню зорі впадають.
Дивлюсь на тебе і подивляю,
Природо-Мамо ! Тебе благаю !
Хай моє серце Тебе пізнає,
Хай зрозуміє, щастя зазнає...

ЛЕТИ, ВАЖКИЙ ЖАЛЮ!

Лети, важкий жалю,
Як хмарка хитка,
Як ластівка бистра,
Як хвиля прудка!
В безутішній самотині
Відкрий нам заслону
Тайного буття,
Чи в темній могилі
Кінчиться життя,
Чи в небесній десь святині...

Все буде шукати
Наш розум в імлі,
Чи в тузі надмірній
Кінець на землі,
Божі сили запитаєш...
Лети, жалю, сміло,
Лети без тривоги,
Туди, де на зорях
Чуває наш Бог, —
Може тайну розгадаєш...

Чи той, що шукав тут
Пречистих зірниць,
Жив скарбом великих
Принад-таємниць,
Лишить тутки слід по собі?
Чи дух його лине
На вітрі прудкім,

Чи в голосі дзвону,
Чи в серці своїм,
Чи зотліє з ним у гробі?

* * *

Чи знову запрагне життя
І вічного горіння,
Чи схоче, впавши в небуття,
Сховатись від терпіння?...

ДІВЧИНА Й ТАЄМНІ ТІНІ

Молоденька дівчинонька,
Гуляючи беріжками,
Голівоньку завітчала
Синім цвітом-фіялками,

Усміхалася й гляділа
У зеркальну, чисту воду,
Вся в природу оповита
Подивляла свою вроду.

— Подивися, щебетала,
Мамусенько любя, мила,
Що за красна в тебе доня,
Що за красна і щаслива!

Крадьки в воду позирала,
Долю з цвітки ворожила,
Чи Івась її кохає —
І чи він буде їй милий...

Обриває чашу білу...
Любить милий, любить дуже...
В тім чогось зітхнула важко—
Чи ти справді любиш, друже?..

Прочуття якесь недобре
До серденька так зрадливо
То леститься, то шепоче
Потихоньки і тужливо.

Мов не та вже синьоока,
Вже на личку сполотніла,
Заридала мов дитина
Мов пташина заквиліла.

Що се ? Що се? Чом так скоро
Блески щастя проминули ?
Звідки чорні думи-мрії
До серденька прилинули ?

Може невидимі тіни
Душ померших прилетіли
І прозорими крильцями
У повітря злопотіли ?

Так! вони принесли смуток
Зимним вітром із півночі!
То вони почули любку,
Твої радощі дівочі.

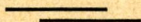
За коханням-чаруванням,
Що в життю їх не зазнали,
В твоє серце чорні тіни
Мов на бенкет позлітали.

Їх то мусиш дівчинонько,
Хоч хвилину звеселити,
Їх то мусиш в своїм серці
В тихий вечір погостити.

Чуєш, як вони шепочуть
Безпросвітні, безнадійні ?
Чуєш гомін над лісами,
Тихі жалі, тони мрійні ?

Твої слізоньки горячі,
Тихий смуток діви-кралі
І зітхання непорочні
Здіймуть з них всі болі й жалі.

І тоді таємні тіни
Відійдуть з твого серденька
Сум пропаде — й ти діждешся
Свого щастя — Івасенька!

ЖІНКА

Стояла в жемчугах і в дорогих шатах,
Стояла в величніх, препишних палатах;
Перед старцями-судіями стояла,
Промовляла, нарікала
На свою гірку долю,
На вічну неволю!

Судді у книгах читали,
Радили, думали, законів шукали —
Й найстарший із суддів
До жінки так повів:

— Слухай, жено, будеш щаслива,
Ніби народишся вдруге, —
Ждуть тебе щастя багаті жнива,
Та скинь із себе і жертвуй
За щастя свої жемчуги...

Якийсь біль, важкий, гіркий...
Щось лицем її мигнуло,
Подалась без слів до дварий —
І начеб її не було.

— Оце жінка! — сказали старці стріво-
Довго буде бідувати, [жені —
Бо сустою переможена,
Блеску за щастя не хоче проміняти!

Не даш мертвий жемчуг за волю,
Нарікай на свою долю!
І жий у горю цілий вік!
Так кликали голосом глибоких рік...

УКРАЇНСЬКІЙ ЖІНЦІ

Від коли людскість те запам'ятала,
Ніяка жінка ще так не страждала,
Як ти, жено українська, терпиш,
Як ти ридаєш і як ти болиш.

Та ти стражданням тим не улягла,
І більше ти створила, як могла, —
Бо знаєш ти, що духа зло гартує,
А духа гарт нам долю побудує!

Бо знаєш ти, що твого терпіння
Могуче встане й сильне покоління...

О, не одна з вас в юности весні
Втратила батька, тямить наче в сні, —
В сирітстві жила і несла наругу,
Біду і злидні мала за подругу.

О, неодній вся юність в тузі сходить,
Одна сльоза зненацька другу родить.
О, не одна найкраще в жертву склала,
Своє життя, своїх синів віддала.

А не одна віддала мужа й брата,
Гадала, що наситить супостата...
Та даром! Його цим не наситити,
Він завжди прагне духа в нас убити.

Не зна, що духа не скує в кайдани,
Хоч мучить тіло, дух воскресне, встане!

Ти йшла на бій з недолі міццю злою
І дальш підеш як лицар той до бою...

Неси тягар життя, неси і не згинайся,
З дороги труда вивести не дайся,
Знай: Наша ціль, не нинішня се днина,
А ясне завтра, щасна Україна!

Хай не манять тебе пустота і забави,
Як нарід твій терпить, даремне жде днів слави,
Коли мужі, брати й сини твої в темниці,
Ти гідність заховай святої жалібниці,

Щоб наче цвіт весни ти світу засіяла,
Як піде вістка в світ, що наша слава встала!

СТРУНИ АРФИ

Який же в арфи струнах сум!
Душі це мука, людям глум.
Ці струни будять в серці біль
І сіють плач посеред піль...

Хоч серце звуку струн цих жде,
Та смуток з ніг тебе зітне,
Зневіра притемнить твій зір...
Мов грають: „Людам ти не вір!“

Хоч хтось шепоче: „Ти мій рай!“,
Дзвенить в душі: „Не потурай“...
Холодить душу, наче лід,
Мереже в серці крові слід.

САМОТА

Гнете мене смуток — де дінуся з ним?
Мороз прошибає жахом ледяним.
Вечірняя втома, самотність німа,
Усе проминуло, сама я, сама...

Затихли акорди, не чути пісень,
Ніхто не сміється. За хмарою день.
Усе проминуло, все втихло й мовчить,
Верба лиш тужливо листком шелестить.

Сама я, сама я, тай чорні гадки
А ти з них, самото, сплітаєш вінки...
На голову мою вінки ті кладеш,
Їх мову зза хмари до мене несеш.

Як сумерк надійде, померкне весь світ,
Тоді вони прийдуть, на вічний привіт,
Я з них полину в незнаний простір,
На віки залишусь в горі серед зір.

ЗИМА

Грають блески білим пухом
Ніжно вітер повіває,
Сніг несеться звинним рухом,
Листя й трави закриває.

Плачуть буки, стогнуть бори,
Плачуть, стогнуть в тяжкім жалю,
Снігом вкриті дебри й гори,
Сум розлився в білім гаю.

Вся природа в сон попала,
Пишні дуби похилились —
Деж ьй, деж ви листя — трави?
З прохолоди похилились...

Чути дзвони на дзвінниці,
Тони смуток розливають,
Наче тихі жалібниці
За добром весни ридають...

СНІЖОК

Паде сніжок на змерзлі квіти,
Зелені сосни присипає,
Ніжне насіння ніби діти
Килимом білим прикриває.

Падуть платки сніжного пуху
І родять ледвочутні звуки,
Моя самотність спить без руху,
Розкинувши студені руки.

ВЕСНА

Гріє сонічко на горах
І проміні в хмарах б'ються,
На левадах, на просторах,
Дзвінко співи ллються — ллються.

Шлються мольби ген високо,
Никне невмолима туга,
Серце б'ється десь глибоко,
В теплій весні чує друга.

Там у гаю зелененькім
Встали дуби тай осики,
Шепчуть з вітерцем легеньким
В лісі сосни невеликі.

А берізонька зітхає,
Що самотна між вільхами,
Вітер гілля нагинає,
Чеше лози над ставами.

Там калина з пишним цвітом
Білі рясти між травами
Йдуть до нас з весни привітом
І кивають головками,

Десь потік в поля женеться
У веселій серенаді,
Моє серце піддається
Незбагнутій дивній владі...

ВЕСНО!

Весно чарівная,
Приснися ти мені!
Серцем я кличу вас,
Прекрасні сонця дні!

В жалю безголоснім
Сльоза упала з віч,
Хай же ті дні прийдуть
В весняну тиху ніч!

Хай принесуть вони
З нірвани, зпоза хмар,
Ліки цілющі,
Коючий сонця чар...

На народні теми.

ДІВОЧИЙ ЖАЛЬ

До шлюбу ідуть, молоду ведуть,
А музики грають, грають, жалю завдають.

Ой, мамко моя, деж доля моя?
Коли то я сама піду з милим до вінця.
Таж я не сліпа, таж я не крива!
За що мені така кривда, за що та журба?
Свахи співають, княгиню ведуть,
Марно мої юні літа у наймах ідуть

Від слюбу ідуть, молодих ведуть,
Я крадуся попід тином, гірка моя путь.
Мої подруги ідуть з мужами,
Сміючися надімною, тай над літами!...

Мясниці прийшли, шепчуть вороги...
А я ждучи, діваючи, вмираю з нудьги...

Як рано встаю, личко вмиваю,
То водою, то сльозою, крадьки втираю.

Русу косу заплітаю, сама себе проклинаю,
Мамко моя!
На щось мене породила, де доля моя?...

ЖІНКА НЕЛЮБА

Ой, Боже мій, Боже, що мені робити?
Що я своєму миленькому не можу вгодити...

Не догоджу в праню, не догоджу в хлібі,
Ані я му не догоджу в раненькім обіді!

Іде милий з коршми п'яний - п'янесенький,
Діти сидять на печі босі - голесенькі.

Іде милий п'яний, на бік ся схиляє,
А мені дух зі страху в грудях замирає.

Буде мене катувати, буде мене бити,
Буде моє біле тіло в хаті волочити.

А все через куму, через сусідоньку,
Счарувала миленького, бідна головонько!

Мамко моя, мамко, на щось мя віддала?
Чомусь Бога не просила, долі не вгадала?

Чи я тобі, мати, шматячка не прала,
Що ти мені в Пана Бога долі не вблагала?

Чи я тобі, мати, води не носила,
Що ти мені в Пана Бога долі не впросила?

РОЗРАДА

Миски не мила, шмаття не прала,
Я зі своїм милесеньким в шинку гуляла.

Непоєна, недоєна худібка ричить,
Ані миті, ні чесані діти на печи.

Іди місяцю за хмару, іди вже спати,
Бо я маю з сусідоньком порозмовляти.

Кумонька плаче та проклинає,
Що я собі з сусідоньком мід запиваю.

Не плач, кумонько, за чоловіком,
Я си трошки погуляю, не амінь віком,

Чи то легінь молодий, чи то кум Петро,
Щоби купив горівоньки, мені все одно!

Мій нелюб іде, а я на печи,
Стогну, плачу, нарікаю, що болить в плечи.

Ударив нелюб в поли руками,
Пішов нелюб в третє село за знахорами.

А я сміючись, злізаю з печи,
Насипала миску жита, біжу до коршми.

КОЛИСКОВА

Ой, люлю, люлю, пішов на війну,
А діти пищать, їсти верещать.

Ой, через ваш плач хоч у воду скач;
В ніщо одіти, нічим огріти,
Ні з ким лишити ні заробити.

А з тої жури, з гіркої біди,
В голові шумить, а в ухах дзвенить.

Щоби хоч була хатина ціла,
І ту розбила нещасна війна.

Під печев стою, зубами дзвоню,
Зі стріхи тече, просто на плече.

Хто сю війну зняв, аби не сконав,
Аби на вік жив, та все ся дивив

На мою біду, на бідну вдову,

БУРЯ

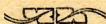
— Відійди від нас, ми мир хрещений!
На чорні ліси, на озера йди;
Наші ниви оминай, хмари-тучі розганяй!

Хрещений парід змиловання просить,
Із хати коцюби й лопати виносить.

— Оминай, утихай, на лопату сідай!
Коцюбою поганяй, чарівницю здоганяй!

Довго ще, довго буря шаліла,
З клекотом, шумом бистро летіла, —
А далі звільна втихати стала...
І стало тихо,
Минуло лихо,
Вітрець легенькі хмарки розганяє,
Сонце пригріло, любо всіх витає...

Лиш лист упавший, той уже не встане,
Калина плаче, з гілля роса кане.

В КАРПАТАХ

Шепчуть трави, шепче зілля,
Мурашками гомонять,
Берегами гірські води
Веселенько плюскотять.

І розтьохкались весело
Соловії у садах
Та хоральний спів виводять
Пташенята у гаях.

І видзвонюють у цвітах
Білі вівці на горі,
Мельодійну пісню грають
Молоденькі вівчарі.

І ніжні акорди линуть,
Легкокрилії бренять,
На лугах цвітисті трави
Своїм запахом манять.

Грають води, грають бистрі,
Їх вінчає спів пташат,
І весна своїм промінням
Викликає люд із хат.

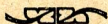
Нині свято у Карпатах,
Там гуляє Розигра...
Наказав дідусь внучатам:
— Нині в лісі зла пора...

В лісі Розигри гуляють,
В барвінкові вінці вбрані,
В сорочки у сніжно білі,
Ясним шовком дрібно ткані.

Щоки, губи в них палають,
Огнецвітом, наче кров,
Ніби зорі-очі сяють
І співають про любов.

І побравшись за руки,
Хлопців молодих манять
І коханням, цілуванням
Душу й серце їм пнять.

Неодин вже втратив душу,
Неодин в лісах пропав,
Неодин вернув до хати,
Але ранку не діждав.

Рідному краєви.

ЛЕТИ, МОЯ ПІСНЕ !

I.

Лети, моя пісне,
До скованих бранців,
Ранених соколів,
Бездомних скитальців !

В далеку чужину
І в рідний наш край
Полинь, моя пташко,
Зближається май !

Новину веселу
Неси, білогрудна,
Співай їм, що є в нас
Ще сила могутна.

Що край наш воскресне,
Наш рід схаменеться,
Недоля вже скоро
Пропаде, минеться.

Хай пісню відрадну
Почують герої,
Орлами хай линуть
З неволеньки злої !

Хай трьома шляхами
Летять, поспішають,
Бо ждемо їх тужно,
Хай часу не гають !

Хоч ледви зоріє,
Ще й сонце в імлі,
Та Правда вже сяє
На рідній землі...

II.

Полинь, моя пісне,
За тюрми, за мури —
Там вогко, там зимно,
Там муки понурі.

Там сонце не світить,
Там пільма без краю,
До стіп їх стелися, —
Тебе я благаю.

Співай їм, хай втихнуть
Їх болі, їх муки,
Співай, хай міцніють
Заковані руки...

Хай мур розпадеться,
Хай луснуть бетони,
Хай зійде Спаситель
До них із ікони.

НЕ ТУТ МОЄ СЕРЦЕ !

Не тут моє серце, не тут на тих горах,
Не в наших зелених ланах і просторах,
Не там, де проміння, де сонце царює,
А там, де завія і буря лютує.

Де в хмарах гогочуть огненії громи,
Де лискавки грають що мить, без утоми;

Не тут моє серце, не тут воно, ні, —
Не тут, де мужик наш в блаженному сні...
Не тут моє серце — в співучих гаях,
А там, де у полі наш воїн поляг,
Де грають гармати, де ллється ще кров,
Де блиски пожежі, де вмерла любов...

Не тут моє серце, в веселім гурті,
Де сміхи й розмови, забави пусті, —
А там моє серце, де гріб, де хрести,
Де цвіт на могилі узявся цвісти!
О, там моє серце з жалю завмирає,
То з болю вмливає, то знов оживає!

Не тут моє серце, де гомін пісень,
Де скрипка про розкіш говорить що день,
А там моє серце, де горе й тюрма,
Де нічка понура, де пустка німа!
Де в горю безмежнім за днями йдуть дні,
Де спалює туга надію в огні...

Ось там моє серце, ось там воно є,
Ночами і днями кров з серденька п'є!...

КИЇВСЬКЕ СВЯТО

(Елегія).

Гей, вдарила радість
По всій Україні,
Що встали, ожили
Заковані тіни.

Мов з гробу воскресли
Козацтво й гетьмани,
І блиснули злотом
Шовкові жупани...

Дніпро закликає:
„Нім днина настане,
„На ворога встаньте,
„Скидайте кайдани!“

Ой, Дніпре, наш Батьку,
Старий Заведіє,
Як нам розкувати
Пута віковії?

Віками ж кайдани
Відалися в тіло
Скипілася кровця,
В кістках наболіло...

Дніпро повідає:
„Багатись вам годі!
„Усе вам здобути
„В єднанню і згоді!“

— Ми рвали кайдани
З тяженької стали,
Полилася кровця,
Як їх розбивали.

І шумом кровамим
Річки зашуміли
І громом крицеві
Гармат гуділи

По всій Україні
Десь Сонце пропало,
Мов яснеє личко
За хмару сховало.

До хмар досягало
Полум'я огнисте,
Й Тебе не збудило,
О, Господи Христе?!..

До Господа скаргу
Вкраїна підняла,
Скошена лелія
На стежці лежала...

І смерть промайнула
Мов птах над землею,
Червона посока
Лилася струєю.

У бою за Волю
Боролись без тями
Стрільці наші юні —
Лягли покосами.

Стрілецької крові
Весна не спинила,
Заквітчану землю
Кістками покрила.

Огнем освітила
Пекельную кару,
На поміч призвала
Осінню хмару.

Йде осінь, йде сіра,
За нею Смерть бродить,
У чотирокутник
Героїв заводить.

Несеться крик болю,
Що жахом проймає,
Лунає до неба,
А там пропадає...

Слабих не лікують,
А мертвим не дзвонять,
В гроби рядочками
Усопших хоронять.

Безмежна туга
Малює всім лиця,
В півночі ридає
Мати жалібиця,

Що спілії цвіти
Скосила негода,
А в кім тепер буде
Надія народа?

Чи в тих малих дітях,
Що в злиднях-неволі
Марніють і чахнуть
Голодні і голі?..

Дніпро промовляє!
„Не тратьте надії,
„Ще сповняться ваші
„Високії мрії.“

„Хай вчиться дитина
„Від рідної мами,
„За що її предки
„Лягли головами.“

„Щоб діти дізнались,
„Як воріг наш лютий
„У чаші подав нам
„Гіркої отрути.“

„Які то нам кривди
„Судилося знести,
„Хай діти зростають
„З жадобою мести.“

„Вони візьмуть помсту
„В завзятії руки, —
„За що батьки вмерли,
„Те сповнять унуки!“

ВІД КАВКАЗУ АЖ ДО ТИСИ

Від Кавказу аж до Тиси
Забреніли шаблі, списи.
Встала сила тай охота,
Світлий клич, свята робота!

Наші вої за Єдину
Йшли боротись до загину
І терпіли рани, болі,
Серед бою, в чистім полі.

Клали молоду відвагу
На ворожу перевагу, —
Хоч у ранах умлівали,
Кріса в руках ще тримали...

Хтож не впав в важкому бою,
Стяла пошесть мов косою.
Жаром власних тіл горіли
І без рідних холодніли.

Кажуть: „Правда переможе!“
Деж та „Правда“, Боже, Боже?
Де шовкові прапори,
А де теє військо? Горе!...

Наче гуща лісова
Всіх нас обняла журба —
І на всіх лягла зневіра
І замовкла слави ліра.

— Та коби одні стремління,
Не клялиб нас покоління...
Гей, коби разом усі,
Підняли нові кличі!

Разом руки тай серця,
Згинулаб недоля вся...
Знявсяб ще прапор шовковий
І наставби день обнови.

Залунавби спів побідний
І всміхнувсяб край наш рідний!

ПОЛИНУЛАБ Я ДО БОГА

Полинулаб я до Бога,
Якби бистрі крила мала,
З криком болю і тривоги
Я до Божих стіп би впала.

Запиталаб Його може —
Так! Спиталаби отверто:
„Ой, чи бачив ти, наш Боже,
Той чотирокутник смерти?...

Чи Ти бачив, як там звянув
Цвіт народу в лютім бою,
За батьківщину кохану
Гинув, з рук не давши зброю?

Бачив Ти той біль в їх лицах,
Той великий жаль і тугу?
Як вмирали по лічницях —
На ворожюю наругу?

Бачив їхні похорони,
Безконечні. безпросвітні?
Не ридав ніхто, ні дзвони
Їм не грали в дні послідні“...

Як би в мене була сила
Я зібралаб наші муки
Й перед Бога би зложила,
На Його святії руки.

І промовилаб: „О, Боже!
Чи за ті пекольні болі
Наш народ в цей день не може
Доступити щастя-долі?“...

СКРИПАК

Вернув скрипак з війни до дому,
І спать не спить, не вийде з хати,
І не покажеться нікому,
Щоб лиш на скрипці міг все грати!

Мов любка, скрипка тужно грає,
Гей голосінням ревним плаче,
Немов словами промовляє:
Куди ходив ти, мій козаче?

І тихо, тихо грають тони,
Скрипак в обіймах скрипку носить,
І чути лиш зітхання й стони,
Се так скрипак прощення просить.

Озвуться лиш веселі звуки,
Жалем акорди в мить повторять,
Дарма скрипак розводить руки,
Всі струни смутком лиш говорять.

Розлуки біль, гірке страждання
Говорить скрипкою усею,
І струн болючії дрожання
Хвилюють скрипака душею.

Серденько туга оповила
І точить душу у безсиллі --
„Не йди!“—так скрипка все молила,
„Лишись!“—просила так що хвилі.

Скрипак в риданню скрипки чує,
Що грає він на ній в останнє,
Що похід знов йому віщує —
І плаче скрипка на пращання...

Жалібно струни зааніміли
І в грудь грача лягли тугою,
За Волю впали перші стріли —
Й Йому казали йти до бою.

І мов дівчину грач до груди
Жалібну скрипку пригортає:
„Коли на ній я знов грать буду?“...
Так сам себе скрипак питає.

Акорди в струнах ще бреніли,
Як скрипку грач знова покинув...
Вільні примари шелестіли,
До бою з крісом він полинув.

А в деревляній скринці - сховку
Заснула скрипка удовою,
Лежить завита в чорнім шовку,
Аж верне грач домів — із бою.

Та як годинник північ дзвонить,
То мов у тужному подзвінню
Акордом скрипка загомонить
У тихім, ревнім голосінню...

ТАЙНИ НОЧІ

Літнє сонце пригрівало,
Дику рожу цілувало,
Розмарини золотило
І квітки ніжні пестило.
Випивало срібні роси —
Що стелились на покоси.
А явори в побережах
Визирали мов на стежах.
Неслись пісні сопілкові
Линув гомін по діброві.
Про Розигри, що у гаю
До схід сонця у ручаю
В шелестіннях пролітають
І коханка вижидають.
... По діброві щось шепоче,
Що часами в опівночі
Розкриваються могили
І виходять тайні сили.

Підіймаються в кайданах,
У кровавих давних ранах,
І кричать, піднявши руки:
„Досить ганьби, досить муки!...
„Чола наші похилились,
„Гори наші засмутились —
„Нарід плаче, нарід стогне,
„Рідний край в стражданнях тоне...
„Хто нас будить з омертвіння,

„Хто нас кличе до терпіння?
„Хто нас кличе, щоб ми встали,
„І ще раз — щераз вмирили?...

— Кличуть ті, що вік чекають,
Правди в Господа благають, —
Замісць горя і недолі —
Прагнуть щастя, прагнуть долі...

— „Кличте, кличте, ми встаємо
„І на поміч вам ідемо!
„Наша поміч — волі почин,
„Змиє ганьбу, змиє злочин“.

Так хтось в гаю шепче тихо...
... Будуть війни, буде лихо...
В сонці замаять прапори,
Кривду Правда переборє!...

НЕ ДЛЯ НИХ!

Гей, розтаяли леди,
Бризли сні квітками,
Ожила весна в гаях
Тай пішла межами.

У повітрі пахощі
Ароматні сіяла,
Розбудила світ увесь,
Любощами віяла.

І красою пишною
Всіх д' собі манила,
Усміхалася в садах,
Радощі будила.

І будила забуття,
Приспані бажання,
І порушила серця,
Давнії страждання.

... Тільки не збудила тих
Що лягли у вічнім сні,
Що заснули серед піль, —
Тих уже не збудить, ні...

А в преясну тиху ніч
Чийсь дух над гробами,
Наче хмарка пролине,
Шелестить крильцями.

Й тиховійно, журно так
Ранком сосною шумить,
Гайвороння пріч жене,
— Тихо! Хай січовик спить!...

— Хай спокійно лицар спить,
Ой, тяженький бо то сон,
Впав за ранньої весни
З його груди смертний стон...

І на цвіт могильний хтось
Лиє сльозами кришталь,
І в далекі небеса
Хтось несе матірний жаль...

Гей, чому то звук весни,
Чар весни — не для усіх?
Чом не на усіх устах
Будить яр веселий сміх?...

ВІРА

В душах наших часом родиться прокляття,
Опускають сили, пропада завзяття,
І ніби байдуже : Хай все пропадає!
Ломиш сумно руки, човен потапає...

Так нераз втомлені ми на шляху стали —
Та до праці знову й знову ми вертали —
Й неодні вмирили в боротьбі кровавій,
Неодні ясніли у безсмертній славі.

Бо любов народня ще у нас палає,
Щораз ширші круги, ширший світ займає;
Хоч в нерівнім бою ми втрачали сили,
Хоч нераз окупи на ногах дзвонили,
Та не тішся, бісе ! Це не знак покори,
В бою той побідник, що поборе горе !
Миж його поборем — і пірвем з собою
Сплячі міліони — на прю з сатаною !...

З М І С Т

СЕРЦЕ В ТУЗІ:

Мої ви пісні. Безсонні ночі. Хто се?
Мати. Віють вітри. Сон. Зневіра. Ой, ти
зазулько. Лети, важкий жалю. Дівчи-
на й таємні тіни. Жінка. Українській
жінці. Струни арфи. Самота. Зима. Сні-
жок. Весна. Весно! 6—34.

НА НАРОДНІ ТЕМИ:

Дівочий жаль. Жінка нелюба. Розрада.
Колискова. Буря. В Карпатах. 35—44.

РІДНОМУ КРАЄВИ:

Лети, моя пісне. Не тут моє серце. Ки-
ївське свято. Від Кавказу аж до Тиси.
Полинулаб я до Бога. Скрипак. Тайни
ночі. Не для них. Віра. 46—63.

1,89/1987/

m 6448

Рл6448

О, Береза

МАТЕРИНСЬКА
ПІСНЯ

